

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین بوم وېر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Literary-Cultural

ادبی - فرهنگی

دپلوم انجنیر خلیل الله معروفی

برلین - دوم دسمبر ۲۰۱۶

بزرگترین بدر هفتاد سال

وقتی این عبارت را عنوان ساختم، به فکر شعر معروف سعدی شیرازی افتادم، که:

بسا نام نیکوی پنجاه سال

که یک نام زشتش کند پایمال

این بیت ساده نیازی به تشریح ندارد و اگر دارد، فقط شرح ترکیب "نام زشتش" است، که دقیقاً در معنای "نام زشت، آن را" می باشد، چون "ش" دوم، "ضمیر متصل مفرد غائب در حالت مفعولی ست"، و اشارت بر "نام نیکوی پنجاه سال" دارد!!! اما عنوان به هیچ صورت کدام داستان و قصه ای را برایم تداعی نمی کند!!!

در دید قدیم از جهان، زمین را ساکن و مرکز می دانستند، که آسمان با اجرامش دورادور آن می چرخد. نامگذاری و تسمیه کلمات "آسمان" و "گردون" و "چرخ" و "فلک" و ترکیباتی از قبیل "آسمان گردان" و "چرخ فلک" و "چرخ گردنده" و "چرخ گردان" و "گردون گردان" و "گنبد گردون" و "گنبد دوار" و ... همه بر چرخان و دورانی بودن "آسمان" اشراف دارند. این طرز دید از جهان و از کائنات تا ظهور علوم طبیعی مُعاصر در غرب و مستولی شدنش بر تمام دنیا، حاکم بود. شاهد اعظم این طرز دید را در تسمیه "آسمان" می بینیم، زیرا:

آسمان = گردنده = چرخنده = گردان = چرخان

اگر "خاقانی شیروانی" در قصیده معروفش به نام "ایوان مدائن" (طاق کسرا) فرمود:

گوئی که نگون کرده ست، ایوان فلک و ش را

حکم فلکِ گردان، یا حکم فلکِ گردان

شاعر در مصراع دوم "فلک" را "گردان" می‌داند و در قسمت "فلک‌گردان"، که او را "گرداننده فلک" و آفریدگار می‌پندارد، هم به گردان بودن "فلک" اشارت می‌کند.

"عبدالله شهاب ترشیزی هروی" شاعر برازنده قرن هژدهم وطن، که در عصر "تیمورشاه ابدالی" و پسرش "شاه محمود ابدالی" می‌زیسته است و در علوم متداول عصر به شمول "نجوم" دسترس داشت، هم ضمن اشعار فراوان از دَوّار و گردان بودن فلک سخن گفته است، که همه دید و معرفت همان زمان را از زمین و آسمان، انعکاس می‌دهند. از دید او زمین چون ثابت است، باتمکین و استوار است ولی آسمان، که دَوّار و متحرک است، مُشرف به فساد و تباهی ست و ناستواری، گوئی حرکت مایه فساد باشد؟؟؟

امروز اما طفل دبستان هم می‌داند، که فرضیه های قدیم از جهان و در شرح جهان، منسوخ است. کودکان امروز می‌دانند، که سیاره زمین ایشان متحرک است و نه تنها به دور محور خود، که دورادور کره آفتاب می‌گردد؛ همان قسمی که مهتاب نیز سیار است و دورادور زمین در چرخش.

این گشتن ها و چرخیدن های کرات مهتاب و زمین و سیارات دیگر، مگر در مدارهای مختلف و متبدل بیضوی صورت می‌گیرد، نه مدارهای دایروی. به خاطر حرکت زمین در مدار بیضوی به دور آفتاب است، که فصول سال به میان می‌آید و کوتاهی و درازی شب و روز در طول ۳۶۵ روز، چون زمین حرکت خود را به دور آفتاب در یک سال تکمیل می‌کند. از همین خاطر است، که فاصله زمین از آفتاب و فاصله مهتاب از زمین، هم نظر به موقعیت در مدارها فرق می‌کند و هم نظر به موقعیت مدارها. این همه نکات را در جغرافیه صنوف متوسطه مکتب خوانده ایم و تشریح آن در واقع تحصیل حاصل است. تنها نکته قابل تأکید اینست، که فاصله زمین از آفتاب و فاصله مهتاب از زمین ثابت و عین چیز نیست، بلکه هر لحظه از هم فرق می‌کند.

در ۱۴ ماه نومبر امسال، "ماه تمام" در آسمان جلوه فرمود و ... و چون مهتاب در همین وقت نزدیکترین فاصله خود را در هفتاد سال گذشته از زمین احراز کرده بود، ازین سبب بدر اینبار هم به حیث بزرگترین بدر در هفتاد سال گذشته جلوه گر گردید. عاشقان و عکسبرداران طبیعت و شگفتیها و زیباییهای آن جهت تماشای این پدیده استثنائی طبیعت به نقاط بلند و مُشرف بر مشرق شتافتند، تا طلوع ماهتاب شب چارده را با تمام ابهت و کیفیتش ببینند و از آن عکسها بگیرند. در سرزمینهای کوهستانی این امر طبیعتاً در دسترس است، اما در شهرهای متکاثف و پرسکنه غرب این امر به سادگی میسر نیست، مگر این، که کس خود را به بلندترین نقطه شهر برساند و از همان جای، محو عظمت ماه تمام گردد. من هم مثل بسا کسان دیگر با همین انتظار به نقطه بلندی شتافتیم و در انتظار برآمدن ماه شب چارده ماندیم، اما مهتاب وقتی به نظر رسید، که چندین دقیقه پیشتر از افق سر کشیده و عمارات پیشروی ما، مانع شهود آن گردیده بود.

سوالی اگر پیدا شود، اینست، که چرا مهتاب در هنگام طلوع بزرگتر می‌نماید، در حالی، که در جرم آن کوچکترین تغییری وارد نمی‌گردد؟؟؟

جواب شخص خودم به رؤیت علم فزیک در زمینه چنین است:

جرم و کتله و جسامت مهتاب همیشه ثابت است، مستقل از آن، که در کدام نقطه آسمان قرار داشته باشد، ولی رؤیت آن بر مردم زمین در همه حالات یکسان نیست!!! این فقط یک مانور اوپتیکی طبیعت است، که زمینیان مهتاب را در هنگام طلوع بزرگتر از هر وقت دیگر می بینند. چون ناظر و شاهد و مشاهد در هنگام طلوع تنها مهتاب را نمی بینند، بلکه مهتاب را با هوا و آلودگیهای آن، که بلافاصله از زمین، در حدّ اکثر است، با آن جمع کرده می بینند.

ماه تمام ۱۴ نومبر ۲۰۱۵ - از انترنت

می دانیم، که به خاطر قانون جاذبه زمین، کثافت هوا نظر به ارتفاع از سطح زمین کمتر شده می رود و متکاثف ترین هوا در فاصله بلافاصله زمین حکمفرماست. ناظری، که می خواهد طلوع مهتاب و آفتاب را ببیند، در واقع مهتاب و آفتاب را در متکاثف ترین قشر هوا مشاهده می کند، که بدین حساب ناظر تنها مهتاب و آفتاب را نمی بیند، بلکه آن دو را از ورای متکاثف ترین قشر هوا مشاهده می نمایند، که به ذات خود در اثر انعکاس نوری ذرات، تابه ماه و خورشید را بزرگتر جلوه می دهد. اما دیدن قرص ماه در سرزمین کوهسار ما کیف دیگری دارد و ماه تابابی را، که از دره های کوه باصفای خواجه صفای کابل به خاطر دارم، در هیچ کجای عالم پیدا نخواهم کرد؛

یاد باد آن روزگاران یاد باد!!!